

Tez Özeti

BİR SİYASAL KİMLİK İNŞA KURUMU OLARAK MTTB

Sümevra TÜZÜN¹

Cengiz ANIK²

ÖZ

İletişimi, ilişkileri, toplumsal unsurları, yapıları ve sistemleri var eden bilgi kavramı, üzerinde uzlaşmış ve uyuşmuş olan anlamlar evrenini ifade etmektedir. Bir toplumu somut ve soyut unsurları ile var eden, o toplumun gerçeklik olarak kabul ettiği bilgilerdir. Bu sebeple, toplumsal alanda mutlak hakikatler aramak beyhude bir çaba olacaktır. Toplumsal alan mutlak hakikatlerin değil, bireyler adedince var olabilecek gerçekliklerin evrenine işaret etmektedir. Bilginin bu tarifi, onun idealdeki toplumu inşa edebilme kapasitesini göstermektedir. Bilgi sosyolojisi, toplumsal alanı anlamaya çalışırken bu perspektifle bakmaktadır. Bilgi sosyolojisinin önemli bir temsilcisi olan Mannheim, İdeoloji ve Ütopya isimli çalışmasında toplumsal alanın ancak tarihsel süreci içerisinde anlaşılabilirliğinin mümkün olduğunu söylemektedir. Bu tarihsel süreçte insan varlığının içine doğduğu gerçeklikler ile başlayan serüveni, bireysel tasvip, tenkit, tahayyül ve tasavvurları ile devam etmektedir. Bu süreçte, toplumsal alanda hem etkileyen hem de etkilenen konumunda bir birey olarak yerini almaktadır. Bir diğer deyişle, bireyin ütopyalara, ideolojilerle etkileşime girmekte ve hakim ideolojileri destekleme, tehdit etme ve yenilerini var etme potansiyeline sahiptir.

Bu makalede, tarihsel sürecinde farklı dünya tasavvurlarını inşa etmek amacıyla yayınlanmış olan Milli Türk Talebe Birliği (MTTB)'nin Milli Gençlik Dergisi incelenmiştir. Dergi nitel analiz yöntemine göre analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla, incelenen dergilerin içeriklerinin temel sorunsalları kapsamında birimler oluşturulmuştur. Bu birimler derginin sahip olduğu düşünsel tasarımları açığa çıkarmak üzere, tespit edilen kategoriler üzerinden analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Bilgi, Bilgi Sosyolojisi, Toplumsal İnşa, Mannheim, MTTB

MTTB AS AN ORGANIZATION CONSTRUCTING POLITICAL IDENTITY

ABSTRACT

Knowledge, which creates communication, relationships, social facts, structure, and systems, states the semantic world of consensus and convention. What creates a society with its concrete and abstract elements is what society accepts knowledge as its reality. For this reason, it will be in vain to seek absolute truth in the social field. The social field refers to a possible universe of reality as much as individuals not to absolute truth. This definition of knowledge shows its capacity to construct an ideal society. The knowledge of society has this perspective when considering the social field. Mannheim, who is one of the most important representatives of knowledge of sociology, says that the social field can be understood only in its historical process in his work of Ideology and Utopia. In this historical process and social realities, human being starts his life and maintains it with individual approvals,

¹Araş. Öğr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, smeyra_tzn@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2508-1129

²Prof.Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü canik@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7908-036X

critiques, imaginations, and realizations. The individual takes up his position both as affecting and affected. In other words, the individual's utopias interact with ideologies. After this interaction, the individual's utopias can support and threaten the dominant ideology or create a new one.

In this article, the journal of Milli Gençlik of Milli Türk Talebe Birliği (MTTB), which has published to construct several world imagination in its historical process, has examined. The journal has analyzed using the qualitative analysis method. For that purpose, the units as part of the fundamental problematics of the journal's context have built. These units have tried to analyze through determined categories to reveal which ideational representations the journal had.

Key Words: Knowledge, Knowledge of Sociology, Social Construction, Mannheim, MTTB

Giriş

İnsan toplumsal bir varlıktır şeklinde basit bir şekilde ifade edilen yargı, toplumu meydana getiren amillerin ne olduğu, toplum bilgisinin ve kaynaklarının neler olduğu ve bu bilgilerin nitelikleri ortaya konulmak istendiğinde basitlikten uzaklaşacaktır. Yerine, toplumsal bir varlık olan insanın, toplum tarafından biçimlendirilip biçimlendirilmediği bir sorunsal haline getirilip, bireyin toplumsal olan karşısındaki durumları test edilmek istenecektir.

Bu çalışma, toplumsal üretimlerin medyatik mekanizmalar aracılığıyla yayıldığı, benimsetildiği, bir diğer deyişle, inşa edildiği varsayımından hareketle, bir toplumda inşa edilmek istenen tasarımların süreçlerini ve yöntemini incelemeyi amaç edinmiştir. Bu bağlamda, ilk olarak kavramsal olarak insanın merkezinde yer alan bilgi kavramı ve onunla ilişkili olan gerçeklik ve hakikat kavramlarına açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Daha sonra, kavramsal sınırları belli olan, toplumsal gerçeklikler bağlamındaki bilginin, kurucu nitelikteki özelliklerine açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Ardından, bu açıklamaları ayakları üzerine oturtan bir disiplin olarak, bilgi sosyolojisi perspektifinden bilgi ve bilginin inşası ele alınmıştır. Çalışmanın kuramsal zeminini, bilgi sosyolojisinin önemli temsilcilerinden olan Mannheim'in İdeoloji ve Ütopya kuramı teşkil etmektedir.

Son olarak, araştırma kısmında Milli Türk Talebe Birliği (MTTB)'nin bir yayın organı olan Milli Gençlik Dergisi nitel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Derginin analize tabi tutulan 1968-1979 yılları arasındaki sayılarında, kurumun inşa etmek istediği düşünsel tasarımlar, birimler bazında kategoriler oluşturularak analiz edilmeye çalışılmıştır.

Amaç ve Yöntem

Bu çalışmada, kuruluş tarihi Cumhuriyet öncesine dayanan bir kurum olan Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) 'nin bir yayın organı olan Milli Gençlik Dergisi'nin 1968-1979 yılları arasında yayınlanan 36 sayısı incelenmiştir. Araştırmanın amacı, derginin belirtilen yıllardaki yayınlarında nasıl bir toplum tasavvuru ortaya koyduğunu göstermektir. Bu tasavvuru hangi yollarla inşa etmeye çalıştığını sistematik bir şekilde inceleyip serimlemektir.

Araştırmada metot olarak nitel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda dergilerin hepsi incelendikten sonra, analizlerin gerçekleştirileceği birimler ve varsa birimlerin alt birimleri tespit edilmiştir. Birimler; 'siyaset, gençlik, sanat, eğitim, ekonomi, dini inanç ve ilim' olarak adlandırılmıştır. Bu birimler; 'ideolojik tarafgirlik, ideolojik muarızlık, hısum taraflar ve hasım taraflar' kategorileri oluşturularak analiz edilmeye çalışılmıştır.

Bilgi, Gerçek ve Hakikat İlişkisi

Bilgi nedir? Bilginin gerçeklik ve de hakikat ile ilişkisi nasıldır? Bilginin kaynakları nelerdir? Ve bilgi nasıl üretilir? Tüm bu soruların cevaplarını bulmak tarih boyunca bir sorunsal olarak çeşitli açılardan ele alınmıştır. Verilen cevaplar tarihsel süreç içerisinde toplumların içinde buldukları sosyo-kültürel durumlara göre değişiklikler göstermiştir. Bir inanç meselesi olarak bilginin ruhban sınıfının hakimiyetinde olduğu Ortaçağ gibi dönemlerin yanı sıra bu inanca bir reaksiyon olarak bilginin sekülerleşmesi Aydınlanma dönemi ile gerçekleşmiştir.

Bilgi kavramı insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. Bu sebeple tarih boyunca bünyesine pek çok anlamı sığdıra gelmiştir. “Eski dönemlerde biyoloji, pedagoji ve ahlak alanlarında “informo” olarak kullanılan “information” sözcüğünün, modern Avrupa dillerinde daha çok zihnin veya karakterin şekillendirilmesi, bir kalıba sokulması, eğitim, öğretim olarak yapılan tanımlarının esas alındığı görülmektedir. Latince bu sözcüğe yüklenen anlam zaman içinde değişmiş, Orta çağda bilgi “şekil vermek” anlamında kullanılırken daha sonraları “herhangi bir şeyin bir başkasına iletilmesi” şekline dönüşmüştür (Uçak, 2010: 707)”.

Ortaçağa bakıldığında, bilginin kaynağı dindir ve din aracılığı ile insanların yaşamlarına biçim veren kurum ise bir otorite olarak kilisedir. Dönemin öğretmenleri, yazarları, filozofları adı altında üniversitede eğitim verenlerin çoğunluğu rahipler sınıfındandır. Bunlar arasında Thomas Aquinas, Roger Bacon en bilinen öğretmenlerdendir (Burke, 2001: 21-22). Genel bir tablo olarak bakıldığında bilginin üreticisi, dağıtıcısı, yorumlayıcısı ve paylaşımını sağlayıcısı olarak ruhban sınıfının baskın olduğu görülmektedir.

Antik Yunan döneminde kullanılan episteme ve doxa kavramlarının kökenleri Herakleitos ve Parmenides’e dayanmakta olup, bilginin üretiminde önemli iki kavram olarak yer almaktadır. Episteme bilimsel bilgi, bir diğer deyişle doğru, tutarlı, güvenilir, geçerli ve sistematik olarak üretilen bilgiler için kullanılmaktadır. Doxa ise bu özelliklere tabi olmayan, vehimlerin ve düşüncelerin bilgisi için kullanılmaktadır. Platon’da episteme kavramı idealar evrenine aittir. Doxa ise duyular aracılığı ile elde edilen öznel bilgilerdir. Doxa, epitemeyi mümkün kılan bir ön aşamadır. Aristo ile episteme kavramı daha net bir anlama kavuşmuştur. Ona göre de doxa vehimleri ve düşünceleri ifade etmektedir. Episteme ise, dış dünya gerçekliğinin akıl ve mantık süzgecinden geçirilip muhakeme edilmesi yoluyla elde edilen bilgidir. Aristo’da episteme kavramı iki boyutludur: Gündelik hayata yönelik uygulamalarda neyin, nasıl, hangi şekillerde yapılacağına dair bir kılavuz olarak episteme kavramı ve doğanın, ilahi bilgilerin ve matematiğin anlaşılması için kavramsal soyut düşünme yeteneği ile ilişkili olan episteme. (Anık, 2005: 11-13). Bugün bilimsel bilgi üretmek denildiğinde Aristo’dan mülhem hemen her disiplinin benzer özellikleri barındırdığı görülmektedir; zanlardan ve şahsi düşüncelerden arındırılmış, belirli metotlara dayanarak üretilen kuramsal ve sistematik bilgi.

Modern bilime göre, bir bilginin geçerli olması için akla, duyulara ve sınanmalara tabi olması gerekmektedir. Bir diğer deyişle, dış dünyada bir gerçeklik olarak algılanabilen varlıklar üzerindeki akıl yürütmeler ve bunların belirli metotlarla sınanması bilimsel bilgiyi üretme kriterleridir. Pozitivist metodolojinin benimsediği yöntemler temelinde, gözlemleyen öznenin, gözlemlere ve deneylere dayanan varsayımlarından hareketle hipotezler oluşturup bu hipotezleri çeşitli testlere ve ölçümlere tabi tutarak sınamasını ifade etmektedir. Moles

(2012: 25-26), doğada var olan her şeyin hassas bir şekilde ölçülmesi tutkusuna ilk olarak fizikçilerin kapıldığını; ölçmenin iyi, kesinliğin ise en iyi olduğuna dair kanaatin fizikçilerden sosyal bilimlere sirayet ettiğini dile getirirken bu ölçme ve kesinlik tutkusunu “kesinlik ideolojisi” olarak adlandırmıştır. Belirsizliğe tahammülü olmayan bu ideoloji bir vakit sonra kesinlik iyidir düşüncesinden, sadece kesinlik iyidir tarzında bir düşünceye evrilmiştir. Bu evrilmiş pozitivist metodolojinin eleştirilmesine neden olan temel sebepler çerçevesinde yer almaktadır. Bu sebepler pozitivistimin dayandığı nedensellik (causality), indirgemecilik (reductionism), ve belirlemecilik (determinism) ilkelerinden kaynaklanmaktadır

Modern bilimin bu üç ilkesinin sosyal bilimlere uygulanması çeşitli açılardan krizlere sebep olma potansiyeline sahiptir. Bunun en temel sebeplerinden biri, sosyal bilimlerde ortaya konulan bilimsel eserlerin üreticilerinin şahsi fikir, inanış ve algılarından arınmış olma probleminden kaynaklanmaktadır. Bilimsel eserler insan ürünüdür ve insan düşünen, yargılayan, belirli inançlara sahip bir varlıktır. Dış dünyayı algılamak ve dolayısıyla bilim yaparken sahip olduğu iki özellik vardır: duyuları ve akli. Ancak bu iki kaynaktan gelen verilerle içinde yaşadığı dış dünya gerçekliğini anlamaya çalışabilir. Bunun ötesinde, insan varlığı ancak simgesel düzenekler aracılığı ile kendisini ifade edebilmektedir. En önemli simgesel düzenek olan dil ise nesnelliklerden değil öznelliklerden neşet etmektedir. “Görünen alem ile gören - idrak eden ve tahayyül - tasavvur eden kişi arasındaki bu mecburiyet, doğru ve hakiki bilgi edinme imkanını ortadan kaldırmaktadır (Anık, 2018: 45). Pozitivizmin toplumsal alana bu üç ilkeyi uygulaması, bilimsel bir metodoloji olarak çökmesini beraberinde getirmiştir. Ülken (1983: 60-61), 19. yüzyılda başlayan bu çöküşün sebebini, güvenilir olmayan, anarşik “hipotezli-sonuçlayıcı” sübjektif teorilerin yaygınlaşması olarak göstermiştir. Pozitivizmin bu şekilde anarşik bir yapıya dönüşmesinde gerçekliklerin yegane hakikat olarak gösterilmesi anlayışı yatmaktadır.

Bu noktada öncelikle gerçeklik ve hakikat kavramlarının ne olduğu ve aralarındaki ilişkinin ne olduğunu sorgulamamız gerekmektedir.

Kant açısından hakikati, değişmeyen bir gerçeği aramak sonuçsuz bir çabadır. Çünkü insan zihni önsel (a priori) belirli kavramlara ve kategorilere sahiptir ve bu kavramlar ve kategoriler aracılığıyla bilgilere ulaşmaya, dış dünya gerçekliğini anlamaya çalışır. Bir diğer deyişle, kavramlar ve kategoriler insan zihninin dış dünya gerçekliğini anlama çalışmalarında şekillendiriciler olarak yer almaktadır. Bunlar olmaksızın bilgiye ulaşmak mümkün değildir. İnsanın değişmez bir tabiatı olduğunu düşünen Kant için, bu tabiatın sınırları da kategorilerle çizilmektedir (Mardin, 2015: 28).

Nurettin Topçu Sosyoloji (2014: 204-207) isimli eserinde gerçeği “onu düşünen insanlardan tamamen bağımsız olarak ele alınan eşyadan ibaret” olarak tanımlar ve gerçeğin “eşyanın karakterleri ile ifade edilen haline ait olduğu gibi, hareketlere yani olaylara da ait” olabileceğini söyler. Hakikat ise “düşüncemizin konusuna uygunluğu demektir”. Düşüncenin konusu gerçeklerdir ve bunların hakikatle uygunluğu olay hakikati ve zaruret hakikati olarak iki kategoride yer alır. Olay hakikati fiziksel, metafiziksel ve ahlaksal olarak üç gruba ayrılmaktadır. Gezegenlerin hareketi hakikatler fiziksel, yaratıcının ya da meleklerin varlığına inanış gibi hakikatler metafiziksel ve edep, saygı gibi konularda geçerliliği olan toplumsal

kabuller gibi hakikatler ise ahlaksal hakikat türleridir. Zaruri hakikatler kategorisi ise fiziksel, matematiksel ve geometrik hakikatler gibi varlıkları zorunlu olan hakikatlere işaret eder. Suyun kaynama derecesi, iki kere ikinin dört etmesi, iki nokta arası doğrular gibi hakikatler, bir diğer deyişle zorunlu postülalardır. Topçu'nun bu kategorilendirmesi görüldüğü üzere öznel ve nesnel hakikatlerden bahsetmektedir. Bu noktada gerçek ve hakikat kavramının yanısıra 'değer' kavramını da değinir. Değer, hem gerçek hem de hakikatle ilişkilidir. Düşünenin düşüncesinden bağımsız olarak var olan gerçeğe yönelik belirli değer hükümleri bulunmaktadır. Bu değer hükümleri "bir cemiyet fertlerinin eşya hakkındaki istek ve duygularının ifadesi olan ve bir cemiyetin bütün fertleri tarafından aynı şekilde kabul edilen hükümler"dir. Manalara bağlanan bu sübjektif alan ancak toplumsal bağlamı ile bir değer ifade etmektedir. Topçu değer hükümlerini sosyolojik çerçevede dini, hukuki, ekonomik, estetik ve ahlaki değerler olarak sınıflandırmıştır.

Gerçeklik ile hakikat arasındaki bir diğer ilişki bilgiyi üreten yegane varlık olarak insanın sınırlı bir varlık olması düşüncesinden çıkmaktadır. Özakpınar (2014: 26), bilimsel bilgiyi, sınırlı bir varlık olan insanın evrenle kurmuş olduğu ahenk neticesinde ulaştığı tutarlı bilgi olarak tanımlar. Ancak bu ulaşılan/üretilebilir bilgiler nihai bilgiler değildir, hakikat değildir. Belirli sınırları çerçevesinde algılayan ve düşünen insanın pratik hayatına yön veren, teknolojik gelişmelerle insan yaşamını da dönüştüren türden bilgilerdir. Dahası insan, sınırları var oldukça hakikate de hiçbir zaman ulaşamayacaktır. Bu tanımı, ateşin bulunuşundan fitilli lambalara oradan elektriğin icadına kadar olan süreci baz alarak düşünürsek gerçeklik ve hakikat arasındaki çizgi daha anlaşılır olacaktır. Bir dış dünya gerçekliğinin insanın algı sınırlarına dahil olması ve o gerçekliğin belirli açılardan muhakeme edilmesi neticesinde farklı görünüm kazanması o şeyin hakikatine kavuşması değil, bir başka gerçeklik görünümü olarak var olmasıdır. "Akıl ya da beş duyu ile elde edilen bilgilerin psikolojik, sosyolojik ve tarihsel etkenlerden arındırılması mümkün olmadığı için ve dil dediğimiz göstergesel sistemin bizatihi kendisinin bu etkenlerce işletildiği dikkate alındığında, kesin bilginin imkansızlığı gözler önüne serilecektir (Anık, 2018: 23)".

Toplumsal Gerçekliklerin Kurucusu Olarak Bilgi

Toplumunu oluşturan unsurlar temelde somut ve soyut unsurlar olarak iki kategoride incelenebilir. Somut olan unsurlar o toplumun bireyleri, bireylerin oluşturdukları grupları, kurumları ve çeşitli teşekküllerinde tebarüz etmektedir. İkinci kategoride yer alan soyut unsurlar ise, o toplumun uyuşum ve uzlaşım yoluyla var ettikleri anlamlar, değerler, inançlar, gelenek-görenekler, yazısız kural denilen unsurları kaplamaktadır. Bir toplum var ettiği anlamlar ile vardır, o toplumu diğerlerinden ayıran noktalar da bu anlamsal var edişlerdir. Bir toplumun salt gözlemlenebilen somut unsurları olan bireyler, gruplar, kurumlar ve çeşitli oluşumlarına bakarak o toplumun soyut ve örtülü olan anlamlarına ulaşamayız. Zira bu örtük anlamlar Anık'ın (2014: 21) 'zihniyet' adını verdiği karmaşık bir yapının içinde harmanlanmış bir şekilde bulunmaktadır. Gözlemlenebilen unsurların bu gözlemlenemeyen yapı olmaksızın anlaşılması mümkün değildir. Bir diğer deyişle, bir toplumu incelerken gerçekleştirilen somut gözlemler, gözlemleyemediğimiz soyut unsurların alametleridir. Bu alametleri okuyabilme

becerisi, o toplumun bilgisine ulaşmayı mümkün kılmaktadır. Akıl ya da beş duyu ile elde edilen bilgilerin psikolojik, sosyolojik ve tarihsel etkenlerden arındırılması mümkün olmadığı için ve dil dediğimiz göstergesel sistemin bizatihi kendisinin bu etkenlerce işletildiği dikkate alındığında, kesin bilginin imkansızlığı gözler önüne serilecektir

Bu göstermektedir ki, “bilgi, insanın doğal ve sosyal çevresiyle etkileşimi ve iletişimi sonucunda ortaya çıkan bir üretilimdir (Anık, 2009: 7)”. Toplumsal bağlamda insan bilginin hem öznesi hem de nesnesi işlevini görerek bilginin üretilmesi, iletilmesi ve sosyalleşmesini gerçekleştirmektedir. Anık (2005: 31-45), Yarınki Siyaset isimli kitabında, bilgiyi toplumsal işlevleri açısından üç başlığa ayırarak ele almıştır. Buna göre bilginin 1) toplumsal gerçekliği inşa eden, 2) toplumsal etkileşimi sağlayan ve 3) toplumsal zihniyetin hem hammaddesi hem de mamülü olarak, ait olduğu toplumun sınırlarını çizen ve kendisine has bir görünüm kazandıran işlevleri bulunmaktadır

Fenomenolojik yöntemle toplumsal gerçeklikleri anlamaya çalışan Searle (2005: 21), somut ve soyut unsurları açıklarken niyetlilik (intentionality) kavramına geniş ölçüde yer vermiştir. Görünen dış dünya ile onu gören bilinç arasındaki ilişkiyi, niyetlilik (intentionality) kavramıyla açıklamıştır. Niyetliliği “...zihnin dünyada kendi dışındaki nesnelere ve olayları temsil etme yetisi” olarak tanımlarken, tüm inançların ve isteklerin niyetli olduğunu ve dolayısıyla bilinç ve niyetlilik arasındaki zorunlu bir ilişki olduğunu söylemektedir. Anık (2014: 26-29) niyetlilik kavramının skolastik zamana dayanan bir kavram olduğunu söylemiştir. Kavramla insanın yaratılışındaki tanrıya inanma meyli kast edilmiştir. Dünyaya gelen her insan bu fitri kodla dünyaya gelmektedir ve dış dünyada görmediği şeyleri düşünebilmesi de bu fitri kod sayesinde. Dış dünyanın nesnel gerçekliği ile dış dünyayı gözlemleyen insan varlığının öznel tahayyülleri arasındaki çizgiyi, içkin ve gözlemciye göreli olarak iki kategoriye ayıran Searle, gözlemciye göreli özelliklerin zihinsel görüngüler olduğunu söyler. Bu zihinsel görüngüler nesnel gerçekliklere dayansa da öznel tarafından yüklenen işlevler, anlamlar ile bambaşka toplumsal gerçekliklere dönüşmektedirler. Bu ayrım hem ontolojik olarak hem de epistemolojik olarak nesnellüğün ve öznelliğin sınırlarını göstermektedir. Örneğin, kedilerin varlığı ontolojik olarak nesnelken, bir kişinin başının ağrması ontolojik olarak öznedir. Kedinin, sözgelimi siyah bir kedinin görülmesinin kötülük getireceğine dair inanç ise öznel epistemolojik bir bilgidir. Bu inanışlar topluma sirayet ettiğinde, toplumsal geçerliliği olan inanç ve bilgiler gerçekliğinden söz edilmektedir. Bir diğer ifadeyle, toplumsal gerçeklikler alanına girilmektedir. Anık (2015: 113), toplumsal gerçekliklerin işlev, niyet, fayda, ideolojik hedef, rasyonel tercih ve etik değerlere karşılık geldiğini belirtmektedir. Bu özellikleri sebebiyledir ki toplumsal gerçeklikler toplumun üyeleri tarafından kolayca benimsenmektedir. Somut olmayan unsurlar dahi, somut nesnelere gibi doğal yaşamın bir parçası olarak kabullenilmektedir.

Bu noktada anlaşılacağı üzere, toplumsal gerçeklikler bir hakikat arayışı değildir. Genel-geçer bir bilginin keşfi de olmadığı için, bir başka bağlamda hiçbir anlamının olmaması hatta tamamen ters bir anlamının olması da muhtemeldir. Bu sebeple toplumsal geçerliliği olan yegane bir hakikatten bahsetmekten ziyade çoğul ve değişken bir yapıda gerçekliklerden bahsetmekteyiz. Bu gerçekliklerin kaynağı bireylerin zihinlerinde gerçekleşen tahayyüllerdir.

Bu tahayyüllerin dış dünya gerçekliği ile ilişkisi, kedinin uğursuzluk kaynağı olması gibi örnekler göz önüne alındığında anlaşılmaktadır ki, toplumsal zihniyetin karmaşıklığı bu tarz ilişkilendirmeler sebebiyledir. Ancak, toplumsal gerçeklikler denildiğinde sosyal bilimciler açısından son derece girift anlam alanlarını kuşatan bu yapı, toplumun bireyleri açısından kolayca anlaşılmaktadır. Zira, söz konusu gerçeklik toplum tarafından oluşturulmaktadır. Toplumun amaçları doğrultusunda var edilmişlerdir (Searle, 2005: 19). Somut dış dünya gerçekliği ile soyut anlamlandırmalar arasındaki ayrımlardan yola çıkarak toplumsal gerçekliklerin nasıl var olduğunu açıklamaya çalışan Searle için, bu ayrımlar toplumsal olguların anlaşılması için temel bir koşuldur.

İlk ayırım, fiziksel dünyada var olan bir nesnenin, kişilerin tutumlardan ve zihinlerinden bağımsız olarak var olduğunu bilmektir. İkinci ayırım, bir dış dünya gerçekliği olarak bu nesnenin belirli özelliklerine sahip olması gerektirir. Bu özellikler, o nesnenin kendi varlığında olduğundan 'içkin özellikler' olarak adlandırılmıştır. İçkin özellikler o nesnenin kütlesi, hacmi gibi tutumlardan ve sübjektif yargılardan bağımsız olan nesnel özelliklerdir. Üçüncü ayırım, dış dünyada fiziksel olarak var olan bir nesne hakkında, onu gözlemleyen ya da kullanan kişilerin niyetleridir. 'Gözlemciye-görelî' özellikler olarak isimlendirilen bu özellikler, tutumlara ve niyetlere bağlıdır. Bu sebeple bu özellikler, bir kağıt parçasının para olarak kullanılması örneğinde olduğu gibi ontolojik olarak öznedir. Dördüncü ayırım, ontolojik olarak öznel olan bu nesnelere epistemolojik açıdan nesnelliklerine işaret eder. Bir diğer deyişle, nesnenin kullanım amacı sadece bir kişiye göre değildir. Aynı nesne diğer kişiler tarafından da aynı amaç anlamına sahiptir. Bu ayrımların gündelik yaşamda farklı şekillerde tezahür ettiği görülmektedir. Öznellik ve nesnellik ayrımı basit bir dilbilgisi dersinden öte, toplumun zihniyeti dediğimiz karmaşık yapının işleyişinde önemli bir rol üstlenmektedir. Dördüncü ayırım, ontolojik olarak öznel olan özelliklerin epistemolojik olarak nesnelleşmesinden bahsetmektedir. Ontolojik olarak öznel olan 'baş ağrısının' nesnel bir gerçeklik olması ile ontolojik olarak nesnel olan petrolün, ülkelerin siyasi eylemlerini gerçekleştirmedeki etkisine yön veren epistemolojik bir nesnel gerçeklik olması örneği düşünülürse bu ayrımların önemi daha iyi anlaşılabilir. Epistemolojik olarak nesnelleşen bilgilerin, öznel alanda yeni anlam alanlarına kavuşması ve bu anlamların toplumun bireyleri tarafından paylaşılması neticesinde, öznellik-nesnellik ayrımlarının çizgileri de netliğini yitirmektedir. Zira toplum dediğimiz kavram zaman içerisinde değişen, dönüşen dinamik bir yapıya işaret eder. Bu değişen ve dönüşen yapı da "bilgiye dair nesnellik ve bilgiye dair öznellik arasındaki karşıtlığın bir derece meselesi" (Searle 2005: 24-27) olduğunu göstermektedir.

Toplumsal olguların varlığının, var olan diğer şeylerle nasıl bir ilişkide olduğu ve toplumsal olarak inşa edilmiş gerçekliğin nasıl var olduğunu açıklamak adına Searle üç temel öğeden bahsetmektedir. Bunlar, işlev yüklemek, kolektif niyetlilik ve kurucu kurullar olarak zikredilmiştir

İşlev yüklemenin toplumsal gerçekliği anlamada önemli bir öge olması, doğada işlev adı altında açıkladığımız şeylerin aslında işlev değil özellikler olmasından kaynaklanmaktadır. Doğa bilimlerinde varlıkların özelliklerine yönelik getirilen açıklamalar, o şeylerin içkin

özelliklerine bir amaçlılık katar. Bu amaçlılık ise işlevler olarak ifade edilir. İşlevlerin doğal bilimlerdeki kullanımlara ilişkin aşinalık, sosyal bilimlerde mercek altına alındığında görülecektir ki, bir toplumu var eden ve o toplumun gerçekliği denilen bilgi alanına girilmiş olunacaktır. Toplumsal alanda işlevler, salt bir görev tanımlamasını içermez. Aynı zamanda işlevler, değerler sisteminde hiyerarşik bir yapıya da işaret eder. Hatta kendisinde içkin olan işlevler dahi bireyler açısından öznel önem derecesine sahiptir. Kalbin olası bir işlevsel bozukluğu ile böbreğin işlevsel bozukluğu farklı anlamlara gelip, farklı duygu durumlarını ortaya çıkarabilir. Bu bağlamda işlevler failli ve failsiz işlevler olarak ikiye ayrılır. Sözgelimi, paranın işlevi değişim aracı olmasıdır şeklinde kabul edilen failli bir işlevin bu işlevinin yanı sıra başka işlevlere sahip olması, örneğin insanlara prestij sağlaması failsiz bir işlev olarak ortaya çıkmaktadır. İşlev yükleme Searle açısından insanı diğer yaşam formlarından ayıran en dikkat çekici özelliklerdendir. Zira işlev yüklemek yoluyla statüler var edilir. İnsanların, işbirliğini gerektiren hususlarda statüler var edip bunları tanımaları ise insan tarihinde kurumsal yapıların oluşmasına olanak sağlamıştır. Dolayısıyla denilebilir ki, insanların işlev yükleme özelliği sayesinde kurumsal yapılar var olabirmiştir. Kurumsal olgular, toplumsal olguların bir alt sınıfı olarak ortaya çıkmış, birbirleri ile sistematik ilişkiler içerisinde olan yapılardır. Kurumsal olgular açısından işlev yükleme özelliğinin yanı sıra kolektif niyetlilik ve kurucu kurallar sisteminin olma zorunluluğu söz konusudur (Searle, 2005: 38-48)

Toplumsal alanda işlevlerin ne olduğuna ilişkin bu açıklamalar göstermektedir ki, işlevleri belirleyen kavram niyetlerdir (intention). İnceleme alanımız toplumsal gerçeklikleri anlama olduğundan bireysel düzeye indirgenemeyecek olan kolektif niyetlilik devreye girmektedir. Zira “toplumsal olgular, kolektif niyetliliklerdir (Searle, 2005: 43-46)”. “Biz bilinci” olarak ifade edilen kolektif niyetlilik, bireylerin ben bilincini kapsar. Bir başka ifadeyle, bireysel niyetlilikler kolektif niyetlilikten neşet etmektedir. Zira birey içinde doğup büyüdüğü toplumun konuştuğu dilin ona sunmuş olduğu anlam alanları içerisinde meramını ifade eder, sahip olduğu koşullara göre eğitilir ve bu koşullara göre gereklilikler ile ihtiyaçlar hisseder. Güvenlik tehdidi hisseden bir toplumun korunma ihtiyacı o toplumun temel gereksinimlerinden birini ifade etmektedir. Bu ve benzeri örnekleri içeren sosyal olguların var ettiği kurumlar ve kurumlara yüklenen işlevlerin temelinde bu sebeple niyet kavramı yer almaktadır. Demek ki, toplumsal anlamda işlevlerden bahsedebilmek için ortak bir niyet gerekmektedir. Ortak bir niyetin olmadığı yerde, herhangi bir olgunun işlevinden söz edebilmek de mümkün değildir. Bu ortak anlamlandırma ile işlevler özel temsil alanlarına kavuşmuş olur. Bir diğer ifadeyle, toplumsal alanda herhangi bir konu üzerinde gerçekleştirilen uyuşum ve uzlaşım neticesinde atfedilen işlevler, kolektif niyetliliği var etmektedir.

Kolektif niyetliliklerin, özel temsiller, bir diğer deyişle, anlam alanları olarak kendisini açığa vurduğu alan ‘dil’dir. Dil, insanların dış dünya gerçekliğini ifade etmelerinde bir araçtır. Bir temsil olarak dil oluşturulurken insanlar seçmiş oldukları simgelere, ikonlara, işaretlere ve seslerden oluşan kelimelere keyfi olarak karar verirler. Keyfi olarak belirlenen sembolik anlamlar, dış dünya gerçekliğinin insanların zihinlerinde nasıl görüngüler oluşturduğuyla da yakından ilişkilidir. Zira bu görüngüler aynı zamanda niyetleri ifade etmektedir. Uyuşum

neticesinde ortak anlamlar bir kez kabul edildiğinde, artık herkesin üzerinde uzlaştığı anlam devamlılıkları oluşturulur. Bu anlamların devamlılığını sağlayan da toplumsal edimlerdir. Sosyolojik Metodun Kuralları'nda (1986: 49) Durkheim'in tanımlamış olduğu toplumsal olgu kavramı işlevlerin toplumsal düzlemde nasıl çalıştığını anlamak noktasında olduğu gibi kurallara da işaret etmektedir. "Birey üzerinde dış bir baskı icra etmeye muktedir olan ya da ayrıca, bireysel tezahürlerinden bağımsız, kendine özgü bir varlığı olup, belirli bir toplum çerçevesinde genellik taşıyan, sabit ya da sabit-olmayan her yapma tarzı toplumsal olgudur". Tanımdan anlaşılacağı üzere toplumsal olgular, bireylerin inisiyatiflerinden ve kendi varlıklarından bağımsız bir şekilde var olan kolektif alışkanlıkları, kabulleri, inanışları ve pratikleri bir diğer deyişle kolektif ruhu ifade etmektedir. Hukuk kuralları, adetler, gelenekler, görenekler gibi bireylerin yaşam alanlarına nüfuz etmiş ancak varlığı onların yaşamlarına bağlı olmayan bu inanç ve uygulamaların baskıcı, empoze edici, zorlayıcı gücü hayatta her zaman hissedilmemektedir. Ancak toplumda yaşayan hiçbir birey bu kurallar manzumesinin oluşturduğu yaşam atmosferinden bağımsız bir yaşama sahip değildir. Dolayısıyla, sosyal olgular beraber yaşamının 'gereklikleri, ihtiyaçları, koşulları' nevinde anlaşılmalıdır. Bu gerekliklerin, ihtiyaçların ya da koşulların kurallarla düzenlenmesi ise sosyal fenomenlerdir. Bir örnekle somutlaştırmak gerekirse, erkek ve kadının birlikte yaşama ve soyunu devam ettirme ihtiyacı bir sosyal olgu iken, bu ihtiyacın evlilik yolu ile gerçekleştirilmesi bir sosyal fenomendir. Sosyal olguların var oluş sebebi olan ihtiyaçlar, gereklikler ya da koşullar böylece, evlilik örneğinde olduğu gibi, kurumları ve kuruluşları var etmektedir. Kurallar, belirli işlevlerin kolektif kabul yoluyla bir mihraka atfedilmesi ile belirir. Bir diğer deyişle; kurallar, statüler var eder ve bu statüler toplumsal düzlemde herkes için geçerlidir. Kurucu bir nitelik arz eden kuralları tanımlayan cümleyi Searle (2005: 69-70), "X, C' de Y olarak değerlendirilir" şeklinde formüle etmektedir. Bu formüldeki 'değerlendirilir ifadesi önem arz etmektedir. Zira X'e kendisinde içkin olmayan bir statü yüklenildiğini ve bu statünün kolektif bir şekilde kabul edildiğini göstermektedir. Bu formülün toplumsal yaşantıda hemen karşılığını bulamayabiliriz. Bunun sebebi, "kurumları verili olarak aldığımız bir kültürün içinde" doğup büyümemizden kaynaklanmaktadır.

Bilgi Sosyolojisinde Bilgi ve Bilginin İnşası

20. yüzyıla gelindiğinde, bilgiyi toplumsal bağlam çerçevesinde ele alan bilgi sosyolojisi dönemi başlamıştır. İlk kez Scheler tarafından kullanılan bilgi sosyolojisi kavramı, daha çok Alman düşünürler tarafından apayrı bir bilim dalı olarak görülmüş ve geliştirilmiştir.

Bilgi sosyolojisi Almanya'da 'wissenssoziologie' adı altında Max Scheler ve Mannheim gibi düşünürler tarafından temsil edilmektedir. Bilgi sosyolojisi (wissenssoziologie) kavramını ilk kez 1920'lerde kullanan düşünür Scheler'dir. Alman perspektifinden bilgi sosyolojisi, topluma yön veren, yüzer-gezer, her türlü düşünceye eşit mesafede olup hakikatin bilgisine sahip olan entelijansiya görüşünü içermektedir. Herhangi bir sınıfın ya da ideolojinin düşüncesine intisab etmeyip ancak hakikatin bilgisinin peşinde olan bu entelektüel kesim, toplumu yönlendirme ve biçimlendirme hususunda herkesten daha mahirdir. Bu düşüncenin yanı sıra, bilgi sosyolojisi 'sociology of knowledge' adı altında Amerika'da farklı bir perspektife dayalı

olarak sürdürülmektedir. Bu görüş, toplumsal düşünce ile bilgi-bilinç ilişkisinin düzeyini deneysel olarak ispatlama yolunu seçmiştir. Bu bağlamda, Alman bilgi sosyolojisi ekolü tarihselci bir gerçekçilik anlayışına sahipken, Amerikan ekolü bilgiyi oluşturmada psikolojik ve sosyal etkilere odaklanmış ve onu tarihsel bağlamından uzak olarak ele almıştır. Bir diğer deyişle, Alman düşüncesinde tarihsel süreç içerisinde şekillenen bilgi-toplum ilişkisi temeldir. Amerikan düşüncesinde ise, tarihten bağımsız sosyo-psikolojik etkenler bilginin belirleyicisidir. Ancak bu iki görüş arasındaki farklılıklara rağmen, her iki görüşün de bilgi sosyolojisinin temel önermeleri olarak buldukları iki ortak noktası bulunmaktadır. Bu önermeler; a) bilgiyi belirleyen toplumdur, bir diğer deyişle, bilgi toplumsal olarak tayin edilen bir kavramdır ve b) toplumsal gerçekliğin kurucu unsuru bilgidir, bir diğer deyişle, toplumun gerçeklik olarak kabul ettiği her oluşumu var eden bilgidir (Canatan, 2013:15-19). Buradan anlaşılacağı üzere bilgiyi var eden toplumdur, bilgi tarafından inşa edilen de toplumdur, toplumun gerçekliğidir.

Bilgi sosyolojisi, bilgiyi, felsefeden neşet eden bilgi teorisinde olduğu gibi toplumdan izole ederek, tek başına ele almaz. Bunun sebebi, bilginin üreticisi, anlayanı ve de anlatanı olan öznenin, bilgisine konu olan nesneyi bulunduğu toplum, kültür ve bunların var ettiği kodlar ile anlamasından ve açıklamasından kaynaklanmaktadır. Bahsi geçen toplumsal ve kültürel kodlar ise yüzyıllar boyunca üzerinde uyaşılmış ve uzlaşmış inançlar ve kabulleri ifade etmektedir. Dolayısıyla, bireylerin zihinleri doğumlarıyla başlayan bir inşa süreciyle, dışarıdan gelen bilgileri anlamaya ve özümsemeye başlamaktadır. Daha dünyaya geldiği ilk gün kundaklara sıkı sıkı sarılan ve ayakta sallanmaya başlayan bir bebekle, kucağa alıştırmak istenmeyip beşiğine bırakılan bir bebeğin kıyası gibi basit gözükken bir örnek bile bahsedilen toplumsal ve kültürel kodların vahimiyetine delalet etmektedir.

Bilgi sosyolojisi, bilginin üretilmesinin toplumsal koşullarını ve süreçlerini ele alan bir disiplindir. Bu sebeple, gündelik yaşamdaki düşüncelerin, inançların, anlamların ve bilim anlayışlarının, bireyler ve dolayısıyla toplumsal oluşumlar tarafından nasıl anlaşıldığı, nelerle ilişkilendirildiği ve nasıl üretildiğini konu edinmektedir. Dolayısıyla bu disiplinde bilgi, sosyal olarak inşa edilen gerçeklikleri ifade etmektedir. Dolayısıyla, bir sosyal gerçeklik ürünü olan bilgi, bağımsız, kendi başına var olan bir olgu değildir. Belirli bir süreç içerisinde oluşturulan anlamlar bilgiyi, o bilgi de toplumu inşa etmektedir. Bir diğer deyişle, toplumun gerçekliğini oluşturmaktadır. Bu da, bilgi sosyolojisinin metot olarak fenomenolojik yöntemi benimsemesinin nedenidir. Zira incelenmesi gereken toplumun maddi göstergeleri değil sahip olduğu anlamlardır. Toplumsal gerçekliğin inşası da bu anlamlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Buradan hareketle bilgi sosyolojisinin gayesini tayin etmek mümkündür: "Bilgi sistemleriyle toplumsal yapılar arasındaki ilişkileri incelemek, böylece geçmişini açıkladığı kadar, geleceğine ışık tutmaktır. Burada dinamik sosyal ilişkiler söz konusudur. Çünkü bilgi sistemi hemen pek çok kurumdan daha fazlasıyla sosyal niteliklidir (Aydın, 2017: 13)".

Mardin (2015: 44), tarih boyunca gerçeklik ve hakikatin ulaşılabilirliği hakkında düşünürlerin farklı kanılara sahip olduğunu ancak toplumu anlayabilmek için hakikat arayışlarına son verilmesi gerektiğini dile getirmektedir. Zira toplumsal bağlam evrensel gerçekliklerin de,

evrensel olguların da olmadığı buna karşın gerçekliğe ilişkin tanımlamaların sürekli olarak değişim geçirdiği bir yapıya işaret etmektedir.

Küçükömer (2013: 23), toplumsal ilişkileri açıklayabilmek için öncelikle o ilişkilerin yer aldığı bağlamı, bir diğer deyişle, o toplumda geçerli olan verileri bilmek gerektiğini söyler. Dolayısıyla, bağlamında kopuk bir çalışma bilimsel olmayacaktır. Verileri (bağlamı) çalışmaya dahil etmeden yalıtılmak, bilimsel bir soyutlama yapmak değildir. Böyle bir çalışma toplumla alakasız metafizik bir çalışma olacaktır. İkinci olarak, toplum içindeki bireyi anlamak için, bireyi ait olduğu toplumsal bağlamda ele almak gerekmektedir. Bu da toplumsal ilişkiler içerisinde bireyi ele almaktır. Bu ilişkiler yokmuş gibi, birey tek başına, atomize bir varlık olarak ele alınarak incelenemez.

Bilgi sosyolojisinin farklı bir alan olarak belirmesinin ardından, Berger ve Luckmann (1991: 13) Gerçekliğin Toplumsal İnşası (The Social Construction of Reality) isimli kitaplarında bilgiyi gerçeklikle olan ilişkisi bağlamında ele almaktadır. Kitapta, bilgi (knowledge), gerçekte (real) var olan, belirli özelliklere sahip olayların kesinliği olarak ifade edilirken, gerçeklik (reality) bizim kendi irademizden bağımsız olarak var olan olaylarla ilgili olarak kabul edip, tanıdığımız niteliklerdir. Bu tanımdan yola çıkarak diyebiliriz ki, bilgi gerçekliği ifade eder. Bu ifadenin de bir dış dünya gerçekliğine tekabül etmesi gerekmektedir. Bir diğer deyişle, bilgi; dış dünyada somut olarak var olan gerçekliklerin nitelikleridir; o gerçekliklerin kesinliklerinin göstergesidir. Bu, bilgi ve gerçekliğin birbirinden ayrılmayan iki önemli kavram olduğunu göstermektedir.

Bilgi sosyolojisi toplumda bilgi olarak kabullenilmiş ne varsa ilgili olmak zorundadır. Toplumdaki insanlar düşüncelerin teori yönleriyle ilgilenmezler. Fakat o düşünceler bilgi olarak bir toplumda yer ediyorsa, toplum o bilginin bir parçasıdır. İnsanlar kimi bilgilerin kabul edildiği toplumlarda yaşarlar. Bu bilgilerin teorik yorumlarını yapmadan o dünyanın bir parçası olurlar. Toplumda ve tarihte teorik düşüncenin önemini abartmak teorisyenlerin yaptığı genel bir hatadır. Teorik formülasyonlar ister bilimsel olsun ister felsefi ya da mitolojik toplumun üyeleri için nelerin gerçek olduğunu açığa çıkarmaz. Bu sebeple bilgi sosyolojisi öncelikle insanların günlük hayatlarında neleri gerçek olarak bildiği ile ilgilenmelidir. Bir diğer deyişle, düşüncelerden ziyade sağduyu bilgileri bilgi sosyolojisinin merkezinde yer almalıdır. Açık ki, bu bilgi (knowledge) anlamların dokusunu oluşturur ve bu manalar olmadan hiçbir toplum var olamazdı. Bu sebeple bilgi sosyolojisi gerçekliğin sosyal inşası ile ilgilenmelidir. Bu gerçekliğin bir parçası olarak elbette teorik eklemlenmeler devam edecektir fakat bu eklemlenmeler ilgilenilmesi gereken en önemli kısımlar değildir (Berger ve Luckmann, 1991: 24).

Bilgi sosyolojisinde insan düşüncesiyle ilgili hemen her alanda yapılan çalışmaların pozitif bir metoda dönüşmesi Mannheim ile gerçekleşmiştir. Zira, Mannheim'da toplum, sadece görünüş olarak değil, insan düşüncesinin içeriğini de belirleyendir. Mannheim'ın temel işteğal alanı ideoloji kavramı etrafındadır. O, ideolojiyi 'kısmi (particular), total (umumi) ve genel (general) ideoloji olarak üçe ayırmıştır. Bunlardan kısmi ideoloji, bir muhalifin düşüncesinin sadece bir bölümünü oluşturur. Total ideoloji, bir muhalifin düşüncesinin tamamını oluşturur. Bu Marx'ın yanlış bilinç/bilinçsizlik olarak söylediği şeye benzer bir anlam içermektedir. Marx'ın

düşüncesinin ötesine geçtiği genel ideoloji ise, sadece bir muhalifin özelliği olarak değil aynı zamanda birinin kendi düşüncelerinin özelliği olarak vardır. Buna göre, bulunduğu sosyal bağlamda hiç kimsenin, hiçbir düşüncenin genel ideolojilere yönelik bir savunma sistemi yoktur. Farklı sosyal grupların kendi kapasitelerinde oldukça çeşitlilik gösterebileceğini ve kendi dar durumlarını aşabileceğini söyleyen Mannheim, en büyük umudunu ise sosyal olarak hiçbir yere bağlı olmayan, ara sınıf (interstitial stratum) olarak adlandırdığı aydınlara (entelijansiya) bağlamıştır. Mannheim ayrıca ütopya düşüncesinin gücünü de vurgular. Ütopya da ideoloji gibi sosyal gerçekliğin bir çarpık bir imajdır ancak ideolojinin aksine o gerçekliği kendi imajının içine dönüştürme dinamizmine sahiptir (Berger ve Luckmann, 1991: 21-22).

Mannheim'in İdeoloji ve Ütopya Kuramı

Macar asıllı olan Alman sosyolog Karl Mannheim (1893-1947) bilgi sosyolojisi alanında yapmış olduğu çalışmalardan dolayı önemli bir odak noktası teşkil etmektedir. Mannheim'ın bilgi sosyolojisi alanındaki çalışmaları 1921-1931 yıllarını kapsamaktadır. Bu tarihlerin ardından sosyal alandaki diğer çalışmalara odaklanmıştır. Ancak düşünce dünyasını en çok meşgul eden çalışmaları bilgi sosyolojisi alanındadır.

Mannheim'a göre bilgi sosyolojisi, toplumlarda yer alan düşüncelerin izlerini sürüp açığa çıkaran, onları tarihsel süreçteki seyri ile birlikte anlamaya çalışan bir disiplindir. Toplumsal eylemin harekete geçiricisi olan toplumsal düşünce bir anda oluşturulan üretimler değildir. Bugün gözlemlenebilen eylemlerin geçmişe uzanan yanını bilgi sosyolojisi ortaya çıkarmaktadır. Sadece bugüne bakıp, bugünü var eden geçmişi göremeyen bir disiplinin toplumsal olay ve olguları açıklama kapasitesi yetersiz olacaktır. Dolayısıyla bilgi sosyolojisi, eylemi düşünceye, düşünceyi de tarihe bağlamaktadır.

Mannheim (2016: 31-37), bu toplumsal bağlam açıklığı kavuşturulamadığı sürece herhangi bir düşüncenin anlaşılacağı, bilgi sosyolojisinin temel savı olarak dillendirir. Zira:

"Birey, içinde bulunduğu grubun dilini konuşur; içinde bulunduğu grubun düşündüğü gibi düşünür. Belli sözcükleri ve onların anlamlarını kendi kullanımına hazır bulur. Bunlar sadece bireyi çevreleyen dünyaya giden yolu büyük ölçüde belirlemeye yaramazlar, aynı zamanda nesnelere o ana kadar grup veya birey tarafından hangi açıdan ve hangi eylemsel bağlamda algılanabildiğini ve ulaşılabilirliğini gösterirler".

Bu savla ilişkili ve onun bir devamı olarak bilgi sosyolojisinin bir diğer özelliği, düşünceler gibi eylemlerin de toplumsal olmasıdır. Bir arada yaşayan bireylerin eylemlerini, kendilerini ait hissettikleri grupların düşünce yapısına göre şekillendirmesi demektir bu. İnsanların uzaktan bakıldığında birbirlerinden farklı gözükken fiziksel yapılarında görülmeyen şey, onları birarada tutan, ortak anlam alanlarına göre hareket etmesidir. Ortak anlam alanları hem bireylerin kendilerini ait hissettikleri grupların sınırlarını hem de kendisinden olmayıp karşı oldukları grupların sınırlarını belirler. Bu anlam alanları içerisinde bireyler hem beraberlik içerisinde birbirleri ile hem de birbirlerine karşı olarak eylemlere girerler. Mannheim bunu,

kolektif olarak insanları eyleme iten motivlerin, kolektif olarak sahip olunan düşünce yapılarından kaynaklandığı noktasında birbirine bağlar. Düşünce dünyasının eylem alanı ile sürekli olarak kesiştiğini; eylemlerin onları var eden düşünceler aracılığı ile ortaya çıktığını ifade eder. Dolayısıyla düşünce gibi eylem de bireysel değil, toplumsaldır. Bir toplumdaki bireylerin ait oldukları gruplar, onların düşünce alanını inşa ettiği gibi eylemlerine de yön verir. Bu yön verme, grubun kendini muhafaza etmesine yönelik olabileceği gibi değişimine yönelik de olabilir. Toplumsal değişimleri bir toplumdaki hareketliliğe bağlar Mannheim. Bu hareketlilik, yatay ve dikey olmak üzere iki yönde gerçekleşebilir. Bir toplumda gerçekleşen yatay hareketlilik, o toplumdaki değişimin belli belirsiz bir düzeyde olması ve baskın düşüncelerin muhafaza edildiğine işaret etmektedir. Yatay hareketlilikler, statü anlamında bir değişiklik içermezler sadece bir yerden bir yere hareketi içermektedirler. Buna karşın dikey hareketlilik, toplumsal hareketliliğin arttığı, daha önce birbirleriyle ilişkili olmayan toplumsal katmanların, tabakaların ve çevrelerin birbirleri ile ilişkiye girdiği toplumlarda gerçekleşir. Farklı grupların birbirleriyle etkileşimi neticesinde gelişen ilişkileri, farklı bilgilerin gruplar içerisinde tedavül etmesine sebep olur. Toplumsal çevrelerde dolaşıma giren bu bilgiler, hakim olan bilgilerin sarsılıp sorgulanmasına sebep olur. Bireylerin, daima var olacağını düşündükleri görüşlerin şüphe duygusu ile mutlaklığını kaybetmesine sebep olur. Hakim olmayan bir düşüncenin zaman içerisinde baskın olması toplumsal hareketliliğin yönü ve sıklığı ve hızı ile alakadar olarak analiz edilebilir. Bir diğer ifadeyle, dikey hareketlilik olan bilginin farklı çevrelerde tedavüle girmesi sonucu gelişen iletişim süreci toplumsal değişimin düzeyini gösterir. Deneyimlerin paylaşılması, anlamların çarpışması, uzlaşmalar ve uzlaşsızlıklar hareketliliğin seyrini gösterir. Bazen bir toplumdaki farklı gruplar bu değişime sebep olurken bazen başka ülkeler ve oralardaki görüşler olmaktadır. Her koşulda temel olan husus, birbirlerinden habersiz ve bağımsız olan düşünce gruplarının birbirlerinden haberdar hale gelmesi ve karşılıklı bir ilişki geliştirmesidir.

Mannheim'in 'İdeoloji ve Ütopya' isimli eserinde bu iki kavramın tanımlarına bakıldığında birbirlerine karşıt olan iki gruba işaret ettiği görülmektedir. Ancak, birbirlerine karşıt olsalar da iki grubun da birbirine benzeyen ortak özellikleri bulunmaktadır. İdeoloji kavramının işaret ettiği anlam; toplumun birbirleri ile çatışan düşünce ve inançlar havuzunda, baskın olan grupların, kendi menfaatlerini de içeren düşünce ve inançlarına olan sadakatini ifade etmektedir. Bu sadakat, kendi düşünce ve inançlarını, bir diğer deyişle hakimiyetliklerini, sarsacak gerçekleri algılamada bir set işlevi görmektedir. Bir vakit sonra kendi hakim durumlarını zayıflatıp zarar veren bu gerçeklikleri görme yetilerini tümünden yitirirler. İdeolojinin bu tanımı aynı zamanda toplumsal yapının dengeye nasıl geldiği cevabını da içerir. Baskın grupların sahip olduğu karşıt düşüncelere karşı geçirgensiz ve tahammülsüz yapı, hem kendilerini hem de toplumun diğer üyelerini kapsar. Dışlanan gerçeklikler de bu sebeple topyekun herkesin dışladığı gerçeklikler olarak tasavvur edilir. Ancak, bu tasavvura karşın toplumdaki baskın ideolojiye muhalif gruplar da bulunmaktadır. Bu gruplar, baskın ideolojilerin hakimiyeti karşısında ezilmekte ve dolayısıyla onları yıkmak veya kendilerine benzer yapılara dönüştürmek gayesini gütmektedir. Bu grupların düşüncelerine karşılık olarak Mannheim ütopya kavramını kullanmaktadır. Ütopik düşüncelerin baskın ideolojik

gruplarla benzerlik gösteren özelliği ise; bu grupların temel entelektüel mücadelesinin baskın ideolojiyi reddeden unsurlara odaklanmış olması ve ideallerindeki toplum tasavvurundan başka bir düşünceye olan kapalılık durumlarıdır. Baskın ideolojilerde dışlanan gerçeklikler söz konusu iken, ütopyik düşünceler 'olması gereken ideal toplum' düşüncesine sahiptir. Yegane ilgi odakları bu ideal toplumdur. Bu odaklanış, toplumsal gerçekliklere ve toplumun içinde bulunduğu mevcut durumlara yönelik isabetli analizler yapılmasını engeller. Yine baskın ideolojilerle benzer şekilde, ütopyik gruplar da kendi ideal evren tasavvurlarının dışındaki düşünce ve inanışlara sınırlarını dönmüşlerdir. Kendi ideal tasarımlarını bozacak ya da sekteye uğratacak her türden düşünce ve inanışı dışlamaktadırlar (Mannheim, 2016: 67)

Ütopyik bilinçte şekillenen 'olması gereken idealler'in gerçekte var olanlarla bir bağ yoktur. Toplumsal anlamda bir zemini olmayan bu bilinç üretimleri ütopyayı tanımlamaktadır. Bu "ütopyalar, gerçekliği kendi amaçlarına göre dönüştürmede başarılı olamadıkları halde, mevcut sosyal şartlarda gerçekleşmeyecek hedefler sunarlar (Hekman, 1999: 90). Ancak tam da bu noktada ütopyik bilinç ile ideolojik bilinç arasındaki temel farkı görebilmek ve Mannheim'in ütopyik kavramıyla arasına fark koyduğu ütopyik yönelim kavramı arasındaki farkı anlayabilmek mümkündür. Bu anlayış ile ütopyik yönelimlerin önemini (her ne kadar Mannheim'in odağındaki temel kavram ütopya olmasa da) anlamak mümkündür. Onun ütopyik bilinçten ayırdığı ütopyik yönelim, "eyleme geçiş yaparak ilgili kurulu varoluşsal düzeni aynı zamanda kısmen ya da tamamıyla parçalayan gerçekliği aşkınlaştırıcı (Mannheim, 2016: 215)" bir yönelimdir. Bu yönelim Anık (2014: 240-241)'in "ütopya toplumsal gerçekliğe tosladıkça "hayal ürünü" olmaktan kurtulmakta ama toplumsal gerçekliği inşa eden, pekiştiren toplumsal unsurlara işleyen, sindiren ideolojiyi de hırpalamakta, onun yenilenmesine, hatta ikame edilmesine neden olmaktadır" şeklinde ifade ettiği ütopyaların toplumsal alandaki mahiyetine işaret etmektedir. Ütopyik yönelimlerin hakim ideolojiler karşısındaki aşındırıcı etkisi, hakim ideolojinin kendisinden başka düşünceleri yok saymasından, yegane hakikat olarak kendisini kabul etmesinden kaynaklanmaktadır. Tek sesli bir dünya görüşünde muhalif bir ses yoktur. Dolayısıyla bir tehdit, ütopyik yönelimlerin sahip olduğu bir "yıkıcı fonksiyon" da söz konusu değildir (Hekman, 1999: 90).

Meriç (1970: 136-137) Mannheim'in ideoloji kavramının iki farklı anlamının olduğunu söylemektedir. Bu anlamlardan biri olarak kısmi ideoloji, ideolojilerin kendilerine yönelik anlam alanlarında kalmasını içermektedir. Bir diğer deyişle, kendi içinde bir ideolojiye işaret etmektedir. Bundan farklı olarak bütünlükçü ideoloji ise sosyolojinin bir dalı olan bilgi sosyolojisinin kapsamına giren konuları ifade etmektedir. İki ideoloji temel beş fark üzerinden farklılıklar arz etmektedir. Bunlardan ilki, kısmi ideolojinin kendisine hasım olan savları ideolojik addedip bu savları kendisine konu edinmesidir. Hakim ideoloji ise hasımların savlarıyla uğraşmak yerine, onların zihniyetlerini, tarihsel süreçlerini ve sosyal aidiyetliklerini bir bütün olarak inceler. İkinci farklılıkları, kısmi ideolojilerin psikolojik alandan olaylara bakmasıdır. Bu bakışla, hasım ideolojinin düşünce ve savları bir diyalog içerisinde karalanır. Buna karşın hakim ideoloji, akılcı bir şekilde hasım ideolojinin düşünce yapılarını incelemeye çalışır. Düşüncelerin kendilerini bir bir ele almaktan ziyade düşünüş biçimlerini ele alır. Bunu yaparken birbirine tezat düşünce sistemlerini de göz önüne bulundurur. Üçüncü olarak, kısmi

ideolojinin ilgi alanında çıkarlar, belirli davranışlara sevk eden ve öğreten davranışlar yer almaktadır. Hakim ideoloji ise, toplumsal durumlarla bilgi türleri arasındaki uyumları incelemektedir. Bir diğer fark, kısmi ideolojilerin her zaman bireyci eksende çözümlenmeler yapması hususundadır. Belirli bir grubun ideolojik düşüncelerini incelerken dahi analizlerinin temel noktasında birey yer almaktadır. Bunun aksine, bütünlükçü ideolojiler ise her zaman, hususen bireyi incelediğinde dahi, toplumsal alanda kendisini bulmaktadır. Son olarak, kısmi ideolojiler gerek kendilerini gerekse diğerlerini kandırmak adına her türlü beyanata yapmaktan geri durmazlar. İçeriğinin yalan, hurafe, kasıt içermesinde bir mahal yoktur. Hakim ideoloji ise bu türden bütün bilgileri kendisine inceleme konusu yapmaktadır.

Meriç, Mannheim'in ideoloji kavramının toplumsal alandaki işleyişine yönelik olarak, ideolojilerin sosyal gruplar tarafından bireylere aşılandığını ifade etmektedir. Grupların sahip olduğu ideolojiler, düşünme biçimleri ve davranış kalıpları içermektedir. Bireye sosyal ortamda aşılana bu düşünce ve davranış modelleri dışında yapay bir şekilde üretilen ideolojilerden bahsetmek mümkün değildir. Dolayısıyla, ideolojiler deneyimlerle dolu bir geçmişe sahiptir. Bu tarihsel süreç davranış ve düşüncelere yön veren zihniyeti oluşturmuştur. Bu tarihsel döngüyü kırıp, düşünce ve davranış modellerini kısa bir sürede değiştirmek ise ancak savaş ve devrimler olduğunda söz konusu olacaktır. Böyle durumlarda da, yeni düşünce ve davranış modelleri inşa etmek gerekmektedir.

Mannheim (2016: 124-12) ideolojinin de ütopyanın da bir gerçeklik arayışı olduğunu, bu gerçeklik arayışında farklı gerçekliklerin kendisini ideal gerçeklik olarak sunmasında şaşılacak bir taraf olmadığını belirtmektedir. Zira ontolojik dünyayı algılayan insan zihninin var ettiği epistemolojik dünya söz konusudur. Epistemolojik gerçeklikler toplumsal alanda, gerçekliğe ilişkin bireyler adedince multi gerçeklikler evreni var etme potansiyeline sahiptir.

Gençlik Kavramının Belirlenen Anlam Alanları Üzerinden İnşası

Aşağıda gençlik birimine yönelik analiz tablosu yer almaktadır. Tablo içindeki ifadeler, dergilerdeki makalelerden alınarak kategorize edilmiştir.

Birim Adı: Gençlik	İdeolojik Tarafgirlik	İdeolojik Muarızlık	Hısım Taraflar	Hasım Taraflar
	Anadolu gençliği kendi sahip olduğu değerlerine sahip çıkmalıdır. Gençlerin bir ideali ve davası olmalıdır. Anadolu ile bağlar koparsa, gençlik yaşayamaz. Anadolu;	Türk gençliğini bir kurtuluş manzumesi etrafında toplayamadada; kabahat, milli bir eğitim politikasından yoksunluk, gençleri manevi açlığa mahkum etmek ve	Sosyal değişmelerin yegane yakıtı gençlerdir. Öncüleri gelmiş olan özlenen gençlik gelecek ve ilk vazife olarak mevcut 'gölge	Birbirleriyle kavga eden, sapık ideolojiler sebebiyle birbirlerini öldüren gençler, 10 yılda 15 milyon genç yarattık her yaştan, diye övünülen cumhuriyet

Birim Adı: Gençlik	İdeolojik Tarafgirlik	İdeolojik Muarızlık	Hısım Taraflar	Hasım Taraflar
<p>milli tarih, milli ruh ve milli değerler demektir.</p> <p>Gençler nefsinin tuzağından kurtulmak için çareler aramalı, kendilerini zehirli fikirler ile uyuşturan sapık mahluklara uymamalıdır.</p> <p>Ancak gençlik dâvanın, toplumun her kesiminde yankılanmasını, yeni bir vahiy devletinin şahsında cemaatleşmenin kuvvetini âbideleştirebilir. Böyle bir gençlik, yemeden, içmeden kesilmek pahasına yetiştirilmelidir.</p> <p>Gençler ilahi kelimeler'e kulak vermelidir.</p> <p>Gençler manevi gıdalarla beslenecekleri, ibadetlere yönelmelidir.</p> <p>Gençler kendilerini Allah'a yaklaştıracak ve kaybettikleri benliklerini tekrar kazandıracak İslam Yoluna girmelidir.</p>	<p>gençlerin dimağını muzır propagandalara açık bırakmaktır.</p> <p>Gençler imana susamış, ne tarafa gideceğini bilemez durumdadır.</p> <p>Gençlerin problemleri, Anadolu'yla Anadolu gençliğinin bağlarının koparılmasından doğmaktadır.</p> <p>Batıcı müesseseler ile yetişen neslin aileleri bu müesseselerden farklı düşüncelere sahiptir. Bu da gençlerin tereddütlü insan vasfına sahip olmasına sebep olmuştur.</p> <p>Gençler kendilerini doğru yolda saptıracak olan, sinema, tiyatro, bar, diskotek, stad, kahvehane ve flörtlerin tehlikesinden korunmak için Anadoluluğuna sahip çıkmalıdır.</p> <p>Gençler alışlagelmiş düşünce ve davranış</p>	<p>örneğini' tasfiye edecek ve yerine kendisini heykelleştirecektir. Akif'in özlemine çektiği 'Asım'ın Nesli', onun bir ömür boyu peşinde koştuğu fikirlerinin gerçekleşmesi için çalışacaktır.</p> <p>Yeni gençlik sadece İslam idealeine kendini tavizsiz bir şekilde vermektedir.</p> <p>Ruhi bütün problemlerini halletmiş ve kendilerini bir "İman"ın emrine vermiş FETİH RUHU'nun çocukları dışa dönüktür!</p> <p>İmam Hatip gençliği, inançlıdır, tarihine bağlıdır, hocasına saygılıdır, heybetlidir.</p> <p>Gençleri öz ruhuna kavuşturacak</p>	<p>döneminin çocuklarıdır. İlkokuldan Üniversiteye kadar eğitiyoruz diyerek Türk gencinden gerçekleri saklayan ve onları sokağa dökenler; devlet adamları, eğitimciler ve devrim yobazlarıdır. İmam hatip gençliği ile oynanmaktadır.</p> <p>İmanlı gençleri, öz dalından benliğinden koparıp soldurdular.</p> <p>Bunalan gençliğin küçük yaştakilerini, ortaöğretimdeki klasik eğitimden iyice bıktıkları bir devrede, memleketi kurtarma iddiası gibi büyük bir iddia ile saptırmaktadırlar. İlimden meydan kavgalarına çekmektedirler.</p> <p>Kitap bezirgânları, arayış içinde olan gençlerin hayal dünyalarını dolduran, onların</p>	

Birim Adı: Gençlik	İdeolojik Tarafgirlik	İdeolojik Muarızlık	Hısım Taraflar	Hasım Taraflar
<p>Böylece hem ahiretlerini hem dünyalarını kurtaracaklardır. Gençler kurtuluş için önderleri olan Hz. Muhammed'i takip etmelidir ve kurtuluş için namazlarını vasıta olarak kullanmalıdır.</p> <p>Gençler milli ve manevi değerlerini savunmalıdır.</p> <p>Gençler manevi silahlara sarılarak mücadeleye etmelidir.</p> <p>Türk Gençliğinin en önde gelen vazifesi, Fatih'in dünya görüşüne sarılmak, onun emanetlerini korumak, imar etmek ve yaşatmaktır.</p> <p>Türk gençliğinin temelleri, tabanda halkın özü olan kendi kültürüne, tarihine mukaddes değerlerine oturtulmalıdır.</p> <p>Beklenen gençlik, imanlı ve irfâna susamış; gerçekten milli eğitimi tatbik edecek gençliktir.</p>	<p>kılıflarına bürünmemeli ve toplumlarını terketmemelidir. Fatih gençliği oyunlara kapılıp birbiri ile kavga etmemelidir. Gençler asli vazife olarak ders çalışmayı asla ihmal etmemelidir.</p> <p>Türk gençliği taklitçi olmamalıdır.</p> <p>Gençler önce İslâm'ı öğrenmeli sonra tebliğ etmelidir.</p> <p>Anababalar gençleri, hiçbir şeye karışmama ve ders kitabından başka bir şey okumama gibi bozuk düzenin birer sessiz vatandaşı olmaya davet etmektedir.</p> <p>Bunalımdaki genç erkekler kızlar gibi saçlarını uzatmıştır. Kızlar edebe aykırı olarak pantolon ya da mini etek giymiştir. Manevi duygulardan yoksun hippy, bitnik ve bidlis gençlik ortaya çıkmıştır.</p>	<p>İslam'a çağırın kardeşleri vardır.</p> <p>Anadolu gençleri yarının idareci kadrosu olarak Türkiye'nin kaderini tayin edecektir.</p> <p>Müslüman Türk Genci olan Anadolu çocuğu, sahip olduğu değerler ile her başarıya ulaşacaktır.</p> <p>Milli, tarihi ve yerli kültürle bezenmiş gençlik bir güneş gibi ufukta görünmektedir. Bu gençlik batıcıların kaderini karakardan adam gibi eritmektedir.</p> <p>Gerçekleri bulan bir nesil yetişmektedir. Bu imanlı nesil memleketin kaderini gerçek manada etkileyecek ve huzurlu bir Türkiye'ye kavuşturacaktır.</p>	<p>İlgisini çekecek büyük iddialara sahip fikir ve görüş kitaplarını piyasaya sürmüştür.</p> <p>Dış mihraklar inanan gençliğin inancının şuurunda olmasını suç olarak görüyor ve bu gençlerden tedirgin olmaktadır.</p> <p>Davası olmayan hayvan gibidir.</p> <p>Bomboş yetişen gençliği, zararlı fikirlerle doldurmuşlardır.</p> <p>Mevcut sistem gençlerin gelişiminin önüne set çekmiştir. Tereddütlü gençlerin karşısına alternatif olarak ya, batının pragmatist (menfaatçi) kapitalist düşüncesi veya Doğunun marksist-komünist hayat felsefesi sunulmuştur".</p> <p>Gençler Batı ve onun uşakları tarafından saptırılmıştır.</p>	

Birim Adı: Gençlik	İdeolojik Tarafgirlik	İdeolojik Muarızlık	Hısım Taraflar	Hasım Taraflar
Gençlere İslamiyet ve onun esasları» hakim olursa hiçbir endişesi kalmayacaktır.	Gençlerin görevi kavgalarla oyalanmak değil, davayı, davaya uygun metotla, diyalektikle tebliğ ve temsil etmektir.	Gençlerin görevi kavgalarla oyalanmak değil, davayı, davaya uygun metotla, diyalektikle tebliğ ve temsil etmektir.	Dininin, dilinin, beyninin, ilminin, ırzının, evinin, kininin, öcünün davacısı bir gençlik vardır.	Küfür ateşleri içinde yanan, kızıl suratlı mahlukların karanlık ülkesindekiler, gençleri tuzağına düşürmek istemektedirler.
İslâm'ın hayata hâkim kılınması isteniyorsa, aslına uygun bir usulle gençlik yetiştirilmelidir. Ancak böyle bir gençlik, dâvanın, toplumun her kesiminde yankılanmasını, yeni bir vahiy devletinin şahsında cemaatleşmenin kuvvetini abideleştirebilir.	İslam gençliği şuursuz, kitlevi hareketten doğan bir heyecanla değil, şuurlu, cemaat hareketinden doğan bir heyecanla aksiyonunu gerçekleştirmekte ve böylece inşasını gerçekleştirmektedir.	İslam gençliği şuursuz, kitlevi hareketten doğan bir heyecanla aksiyonunu gerçekleştirmekte ve böylece inşasını gerçekleştirmektedir.	Kökü ezelde dalı ebedde bir gençlik vardır. Dava ahlakını pırıldatıcı, dimdik öne çıkan basiretli ve ferasetli bir gençlik vardır.	Gençleri ilerledikleri nurlu yoldan saptırmak istemektedirler.
Davalar gençlikle yürütülür.	Kendisini öz kültür birikiminin içinde bulamayan gençlik kültür emperyalizminin neticesi olarak kendisini yabancı ideolojilerin kucaklarında bulmaktadır.	Kendisini öz kültür birikiminin içinde bulamayan gençlik kültür emperyalizminin neticesi olarak kendisini yabancı ideolojilerin kucaklarında bulmaktadır.	Müslümanlıktan uzaklaşmış, atalarını tenkit eden ve İslamiyeti gösteren bir gençlik vardır.	İlkokuldan Üniversiteye kadar eğitiyoruz diyerek Türk gencinden gerçekleri saklayan ve onları sokağa dökenler; devlet adamları, eğitimciler ve devrim yobazlarıdır.
Dâvanın zafere erişmesi, gençliğin çile ile yoğrulmasına, Allah sevgisiyle kavrulmasına ve bıkmadan çalışıp çabalamasına bağlıdır.	Gençlerin temeli çürüktür.	Gençlerin temeli çürüktür.	Putları devirip, küfrü yok edecek bir gençlik vardır.	Genç nesilleri ilim diyerek, kuru ezberden başka, batının kokuşan skolastiğini vermişlerdir.
Gençler yetişip birer dâvâ tebliğcisi olarak olmalıdır.	Öğrenciler güven duygularını yitirmiş bir şekilde değişik gruplara intisab etmektedir.	Öğrenciler güven duygularını yitirmiş bir şekilde değişik gruplara intisab etmektedir.	Türk ruh kökünün davacısı gençlerdir.	Mazisindeki yücelikleri gizleyerek gençleri pasifleştirmek istemişlerdir.
İslâm genci yerine ve karşısındaki şahsa göre düzenin putlarını yıkmak vazifesini, 'Müjdeleyin			Fetih gençlerinin ruhu birleşirse dünyayı titretir.	
			Millî ruh ve heyecanın yegâne temsilcisi, şerefli, Asım'ın nesli olan gençlik, ölümsüz	

Birim Adı: Gençlik	İdeolojik Tarafgirlik	İdeolojik Muarızlık	Hısım Taraflar	Hasım Taraflar
	<p>ürkütmeyin; kolaylaştırın, zorlaştırmayın' çerçevesinde gerçekleştirmelidir.</p> <p>Müslüman Türk Gençliği, İslamı ebedileştirmek, onu benzeri olmayan ebedi bir inkılabı yaymak için beraberce cihat edecektir.</p> <p>Müslüman Türk Gençliği İslam'ın sosyal adaletin dini, hürriyet dini olduğunu bütün dünyaya gösterecektir.</p> <p>Müslüman gençliğin anayasası Kuran'dır. Gençlik kuvvetini Kuran'dan alır.</p> <p>Gençliğin verdiği savaşın amacı İlay-ı Kelimetullah, kazancı Rıza-i Bari'dir.</p> <p>Gençlik bu çağın düşü ve kurtuluşu olan bir çağdır; üfledikleri solukta toplum kendini bulacak ve özlemini duyduğu diriliğe erecektir.</p> <p>Gençlik yön verme ve yönetmenin kime ait</p>	<p>Bir gruba intisab eden gençler, gruptaki tanıdıklarından devamlı destek görme ve onlara hoş görünme kaygısının kısır çemberini kıramamaktadırlar.</p> <p>Bir dönem kurtuluş olarak Batıdan bulduklarını yayan nesil Batı emperyalizmine karşı mücadele vermektedir.</p> <p>Fatihin torunları olarak gençler İstanbul'u Bizans olarak gören ve hayâl eden zihniyetin çalışmalarına asla müsaade etmeyecektir.</p> <p>Gençlik, en çirkin ama en cazibeli görünen politikayı yol olarak seçmiştir. Kütüphaneye dönmenin ve kitaba sarılmanın, hem kendini hem de cemiyeti aydınlatacağını fark edememektedir.</p>	<p>bir âbideyi dikme şerefine sahiptir. Yurt sathına ileri karakollarını kurmuş, mukaddes emanetin dönmez dâvâcısı ve bekçisi, Mutlak Fikre gönül vermiş bir gençlik vardır.</p> <p>Kulluğunun idrakinde, kararlı adımlarla yoluna devam eden bir gençlik vardır.</p> <p>Dünyaya Müslüman gençler liderlik yapıp bunalımdan kurtaracaktır.</p> <p>Yeni nesil olan islâm nesli yönetimde de ağırlığını hissettirmeye başlamıştır. Türkiye'nin ve tüm dünyanın umudu muazzez İslam gençliğindedir.</p> <p>Müslüman gençlik, şuurlu, canlı, imanlı ve milliyetçidir.</p>	<p>Taleb eden, arayan, susayan ve yaratan bir gençlik yerine; nefret eden, kopyacı mukallid, yağmacı, talancı, beyni kabuklaşmış, slogancı, eşkiyâ. terörist, leninci, maocu, marxcı gençlik yetiştirildi.</p> <p>Üniversiteler pespâyeleşen ve gerileyen müesseseler olarak gençlerin ruh canavarlarıdır.</p> <p>Anadolu gençliğini tereddüde düşüren üniversiteler, politik izm'lerin mekanıdır ve ilim, haysiyet ve namustan yoksundur.</p> <p>Avrupa dünya harbinden sonra madde ve tekniğe sarılmış neticesinde manen boşluğa düşüp buhran ve bunalıma sürüklenmiştir. Manen aç gençler sapık ideolojiler tarafından kullanılmaktadır.</p>

Birim Adı: Gençlik	İdeolojik Tarafgirlik	İdeolojik Muarızlık	Hısım Taraflar	Hasım Taraflar
	olduğunu, küfrün her çeşit hile ve oyunlarına karşı nasıl hareket edeceğini çok iyi bir şekilde bilmektedir.	Gençler geleceğin siyasi iktidarına bugünden talip olma gayretinden ürkmemelidir. Cemaat ruhu taşıyan gençlik bozuk, mitoloji olmuş olan ilim dünyasına karşı gözünü dört açmalıdır. Anayasal rejim, demokrasi, ilke vs. gibi hiçbir şey vermeyen muhtevassız klişe deyimler; bir iman buhranı geçiren nesillerin önüne sürülmüştür.	Müslüman gençliği, bu dünyayı içinde bulunduğu bunalımdan kurtarabilecek tek kuvvettir. Gençler bir davaya inanan en samimi kesimdir. Gençler davanın binasını oluşturan yegane harçtır. Gençler bir davanın kalesi, kalkanı ve hamisidir. İslâm Gençliği külli nizam olan İslam nizamının yirminci asrın son çeyreğinde yapı taşı, kurucusu ve nimetini devşirici kuşaktır. Emir olduğu üzere dosdoğru olarak İslâm Şahsiyetini kâmil manada kuracak, davası olan İlâhi Nizamını şahsında heykelleştirecek olan İslâm Genci	Gençleri bunalıma sürüklenme sebebi sapık ideolojiler olan kapitalist Batı, Marksistler yani komünistler ve Yahudilerdir. Yabancı ideolojiler Türkiye'deki gençleri de aldatmakta, dünya gençleri gibi bunalıma sürüklemektedir. Batı kültürü ile yetiştirilen gençlik, Batı kültürünün bir uzantısından başka bir şey olamayan Marxist kültür adına başkaldırmaktadır. Batıcılar, kavram ve sloganlarla bilhassa gençleri hedef alıp batıl sistemlere çekmek istemektedir. Önceki nesil, gençlere atalarını küçümsemekten, tarihi karalamaktan, mukaddesleri yok etmekten, maziyle istikbal arasındaki bağları

Birim Adı: Gençlik	İdeolojik Tarafgirlik	İdeolojik Muarızlık	Hısım Taraflar	Hasım Taraflar
			hedefe koşan yarışçısıdır. Gençler inşa edişin mimardır, dâvanın emanetçisidir.	koparmaktan başka bir şey öğretmemiştir.

Dergi aracılığı ile MTTB'nin gençlik biriminde nasıl bir gençlik tasavvur ettiği kategoriler kapsamında analiz edilecek olursa:

1) İnşa edilmek istenen gençlik milli ve manevi değerlere sahip çıkması gereken bir gençliktir. Temel vurgu, İslami gençlik üzerinedir. Hangi gençler sorusuna cevaben karşımıza ideolojik göstergeler olarak; "Müslüman Türk gençliği, İslam gençliği, Müslüman gençlik, Fatih'in torunları, Fetih gençliği, Asım'ın nesli, cemaat ruhu taşıyan gençlik, beklenen gençlik, Anadolu gençliği, İmam Hatip gençliği, iman nesli, Türk gençliği, özlenen gençlik" çıkmaktadır. Bu gençliğin karşısında ise "bunalımlı gençlik, sapıtılmış gençlik, manen aç gençlik, buhranlı gençlik" yer almaktadır.

2) Gençliğe yönelik tarafgir olunan ideoloji; a) yüklenilen sorumluluk ve vazifelerle, b) var olanı tespit eden cümlelerle, c) gençlere yapılan tavsiye ve uyarılarla ve d) yüceltmelerle tebarüz etmektedir. Derginin gençlik birimi kapsamında ideolojik tarafgirliğini ifade eden temel düşünce İslami bir gençlik tahayyülüdür.

3) Gençliğe yönelik muarız olunan ideoloji: a) uyarılarla, b) tenkitlerle, c) öğütler ve kurallarla ve d) durum tespitleriyle belirlemektedir. Kimi zaman muarızlık, tarafgir olunan düşünce üzerinden ifade edilmektedir.

4) Derginin gençlik biriminde hısım olarak tayin ettiği kesim yine çoğunlukla gençlerdir. Yukarıda ifade edildiği üzere çeşitli sınıflarla beliren İslami gençliğin yanında yer alan isimler ise Fatih Sultan Mehmet ve Mehmet Akif Ersoy olarak gözükmektedir. İsimsiz hısımlar ise manevi değerleri bünyesinde barındıran şanlı mazidir.

5) Derginin gençlik biriminde hasım taraflar olarak tayin ettikleri ise, "Batı ve batıcılar, sapık ideolojiler, Marksistler, Komünistler, önceki nesil, üniversiteler, devlet adamları, eğitimciler, dış mihraklar, yabancı ideolojiler, Maocular, Leninciler ve kim olduğunu belirtmeyip gençliği hedef alanlar olarak gözükmektedir.

Derginin gençlik biriminde karşımıza çıkan gençlik ideale yönelik en temel çıkarımların sınırları tablo incelendiğinde açıkça belirlemektedir. Bu çıkarımlara dayanarak denilebilir ki, ideal gençlik İslami değerlere ve yaşam tarzına göre yaşayan gençliktir. Bu gençliği öne çıkaracak olan sahip olduğu 'şuurlu, imanlı, sorumlu, çalışkan ve adanmış' vasıflarıdır. Anadolu çocuğu olarak gençler özünde bu değerlere sahiptir ve bu değerleri korumak da

görevidir. Türk Müslüman gençliği, batıyı buhrana sürükleyen 'izm'lerden uzak durup, sahip olduğu Anadolu insanı vasfını korumalıdır. Anadolu Türk Müslüman gençliği, yıkıcı değil yapıcıdır; aceleci değil, sabırlıdır; müsrifçe harcayan değil, emekle, alın teriyle üretendir. Toprak gibidir. Bu gençlik, tek başına değildir ve kendisiyle birlikte olanlarla cemaat kardeşliği fikrini yaşamaktadır. Her biri aynı davaya sahiptir ve bu davayı tavizsiz bir şekilde yaşamalı ve tebliğ etmelidir. Gençler, atalarının düştüğü hatalara düşmeden, düşmanlarını iyi bilmeli ve kendisini düşmanların saptırıcı ideolojilerden uzak tutan çalışmalara yönelmelidir. Batıcılık ve taklitçilikten uzak durup samimi bir şekilde imana, kitaba, Mutlak Kitab'a ve ibadetine sarılmalıdır. Gençlik tüm bu değerleri topluma inşa etme ve koruma misyonunu ifa etmelidir. Gençlik, geleceğin yönetici kadrosu olarak ülkenin bozuk düzeni ile müesseselerine çekidüzen verecek olandır.

Tartışma ve Sonuç

Toplumsal alanı var eden, düzenleyen ve değiştiren bilgi, toplumun bireyleri tarafından tayin edilmektedir. Bu bilginin adı toplumsal gerçeklik olarak ifade edilmektedir. Toplumsal gerçeklikler, mutlak hakikatler olmayıp, insan zihnindeki bireysel temsiller ya da toplumun bireyleri tarafından ortaklaşa kabul edilmiş uzlaşmalar olabilir. Her bir birey, ait olduğu toplumun kendisine has temsillerinin olduğu bir evrende gözünü dünyaya açar. O temsillerin anlamsal yüklemeleri ile yoğrulmuş bir dille konuşur. Ancak, toplumsal yapının etki sahası da sınırsız değil sınırlıdır. Zira insan, düşünen, sorgulayan ve deneyimleyen bir varlıktır aynı zamanda. Düşüncelerine, sorgulamalarına ve deneyimlerine dayanarak toplumsal yapıda var olan mevcut düşünce ve inanışları destekleyip güçlendirebilir, karşı çıkıp direniş gösterebilir ve hatta tamamen değiştirebilir.

Tarihsel varoluşunda bireyin bu yönelimlerini Mannheim ütopya olarak adlandırmıştır. "Ütopya, toplumsal gerçeklikle etkileşime girdikçe ideolojikleşmektedir. Ütopyalar, uygun toplumsal koşullar hasıl olduğunda, belirli bir entelektüel ya da siyasal grubun görüşleri, kısmi ideolojiler olarak toplumsal zemin üzerinde kendilerini belli etmekte; birbiriyle kesişmeler, uzlaşmalar ve özellikle de çatışmalar halinde tezahür etmektedirler. Uygun koşullarda bu etkileşimden total ideolojiler doğmakta ve gelişip yayılmakta, başka bir takım ütopyalar veya kısmi ideolojilerle etkileşime girdikçe renkleri, tonları değişmekte ya da bu etkileşimle oluşan başka total ideolojilerce ikame edilmektedirler (Anık, 2010: 110)".

Bir toplumdaki hakim görüşün değişmesi, farklı görüşlerle girilen etkileşim ve iletişimi gerekli kılmaktadır. Bu sebeple, hakim görüşten farklı bir kısmi görüş, kendisini hakim kılmak istiyorsa bu isteği kendisine öteki kıldığı hakim görüş/görüşler üzerinden açıklar. İdeoloji kavramı bu bağlamda bir anlam alanına işaret etmektedir. Bir diğer deyişle, ifade ettiği pejoratif anlamlardan ziyade, ideal bir yaşamın tahayyülü vardır bu ideolojide. Bu tarz bir ideolojinin, inandığı bir kurallar ve değerler manzumesi vardır. Bu görüşleri hakim kılmak isteyen grubun amacı yanılmak, kandırmak, menfaatlerine giden yolu açmaktan ziyade bir yaşam biçimini yerleştirmektir. Bireylerinin, 'inanıyorum, kabul ediyorum, saygı duyuyorum, tenzih ediyorum, takdir ediyorum, teşvik ediyorum' duyguları ile benimsedikleri bir ideoloji söz konusudur. Kendisini hakim kılmak isteyen bu tarz bir ideolojinin 'tenkit ve telin ettiği,

tahkir gördüğü' karşıt ideolojiler, onun varoluşunu sağlayacaktır. Kendisi ile arasına mesafe koyduğu karşıt düşünceler, ideolojinin sınırlarını belirgin kılacaktır. Bu bağlamda nitel analiz yöntemiyle ele alınan Milli Gençlik Dergisi, dergi ideolojisini leh ve aleyh olarak ifade edilebilecek kategoriler kapsamında birimler oluşturularak incelenmiştir.

Derginin gençlik biriminde tasavvur edilen inşa, İslami bir gençlik düşüncesini içermektedir. Bu düşünce, gençlere bir yaşam biçimi ön görmektedir. Bu yaşam biçimi, toplumda var olan problemlerin çözümünü sağlayacak; hem Türkiye için hem de dünya için kurtuluş umudu belirmiş olacaktır. Şuurulu, imanlı, çalışkan, milli ve manevi değerlerine ve davasına sıkı sıkıya bağlı, atalarını ise bu bağları koparmaktan dolayı tenkit eden bir gençliktir bu. Geleceğin yönetici kadrolarında iştigal eden bu gençlik, derginin dolayısıyla MTTB'nin en önemsedığı birimlerdenidir. Zira, geleceğe yönelik bütün tasarımları gerçekleştirecek olanlar gençlerdir. Derginin muarız olduğu düşünceler ve hasım taraflar kategorilerinde yer alan karşıt ideolojiler ile tarafgir olduğu ve hısım taraflar kategorilerinde yer alan düşüncelerde inşa edilmek istenen ideoloji, tarihsel sürecine bigane değildir. Bilakis uzun bir tarihsel sürecin temel tartışma konularını ve muhataplarını içermektedir.

İdeolojik tasarımların var etmek istediği zihinsel inşa, medyatik mekanizmalar aracılığı ile kendisini mümkün ve görünür kılabilir. MTTB'nin 1968-1979 dönemlerindeki düşünce dünyasına ışık tutmaya çalıştığımız bu çalışmada, medyatik mekanizma olarak o dönemin düşünsel sahadaki önemli araçlarından biri olan dergi seçilmiştir.

Extended Abstract

At the intersection point of the individual and social, this study starts with the problematic of who - individual or society - has the key duties. Is the individual who is a social creature a form shaped by the society or an powerful actor capable of influencing his/her society. What the significance of the social knowledge? What are the basic differences which differentiates it from other knowledge?

It is aimed to clarify these questions at the section of the conceptional explanation. Within this context, it is aimed to assign the conceptional boundaries of the concepts of knowledge, reality and truth, Considering as the social knowledge corresponding, it is aimed to explain how the social reality concept becomes founding an element of a society. The elements founding the society can be studied in two categories as concrete and abstract. The concrete elements are individuals, groups, institutes and various texture. The abstract elements consists of the meanings, values, believes, customs and traditions, and unwritten rules created by the consensus and convention of a society. A society comes into being through the meanings it creates. These semantic call into being are the points differentiate societies from each other. It does not reach to the abstract and covered meanings of a society by only observing the at the Individuals, groups, institutes and various formations. It is not possible to understand such observable elements without that unobservable structure. In otherwords, while studying a society, the concrete observations are the signs of the abstract elements which cannot be observed. The capability of reading those signs makes it possible to reach to the knowledge of that society.

Following the conceptual explanations, as a discipline constructing those explanations on a solid ground, knowledge and constructing knowledge are studied from the perspective of the sociology of knowledge. As a discipline, the sociology of knowledge closely concerns with the

quality of the knowledge which creates the social structure and its social context. They have two common points when they get together as the basic offerings of the sociology of knowledge. These offerings are, a) societies specifies the knowledge; in other words, knowledge is a concept specified socially, and b) knowledge is the founding element of the social reality; in other words, it is the knowledge which creates all the existence a society accepts as reality (Canatan, 2013:15-19). Understanding from this, it is the society creating the knowledge and it is the knowledge constructing the society and its reality.

At the theoretical basis of the study, Mannheim explains this process with the concepts of ideology and utopia. Mannheim divides the ideologies in two as partial and integrative ideologies. When some of the views of a group are partial ideology, it is integrative ideology when it explains total of their worldly views. The partial ideology puts the minds of the individuals in order and is related to their individual behavior and status while the integrative ideology is about the social status and roles and it is used to compare and distinguish period, era, historical process. Utopia on the other hand is the imagination, representation, plan, design and organization of knowledge of an individual or group within the context of a society. When facing social realities, utopias evolve from a figment of the imagination and transform into forms constructing, shaping and reinforcing social elements.

In this study, the Milli Gençlik journal which was the media organ of the Milli Türk Talebe Birliği (MTTB) is studied with the method of qualitative analysis. The journal gives information about the long history of the institutes which dates before the Republic, its progress in the historical process and its intellectual roots. This long history has discussion subjects which are actually covered by two centuries. The issues of the journal in between the years 1968 – 1979 studied includes the ideal of reviving the Islamic thought which is historical discussion and constructing it again in the social field. The units in this study are formed within the extent of the basic problematic of the journals studied. In other words, all the articles are studied and the units are created through their main ideas. The units are analyzed within the frame of the categories formed. Units are named as “politics, youth, art, education, economy, religious belief and science.” These units are analyzed by forming the categories of ideologic favor, ideologic hostility, supporting side and hostile side,

The following result is obtained through the journal after the categorical analysis of how a youth is imagined in the unit of youth of the MTTB.

The boundaries of the basic inferences about the ideal of youth of the journal clearly appear when the table is studied. It can be claimed based on these inferences that the ideal youth is the one living due to the Islamic values and life style. It is the conscious, faithful, responsible, hardworking and dedicated qualifications which will put the youth forward. As Anatolian children, the youth has these qualifications essentially and it is their duty to preserve it. The Turkish Muslim youth should stay away from all the “ism” which led the West to depression and preserve the qualifications of the Anatolian people which they possess. Turkish Muslim Youth of Anatolia is not destructive but constructive; not hasty but patient; not ill-spending but producing with great effort and elbow grease. They are like the earth. Yet, the youth is not alone and sustains the idea of the brotherhood of the community of the ones being with them. Each one of them has the same mission and this mission should be committed and stated without making concession. Youth avoiding from the mistakes of their ancestors should know their enemies very well and turn to the practices avoid from the divergent ideologies of the enemies. They should avoid from the Westernism and mimicry, and embrace to the faith, book, holy book and prayers. Youth should carry out the duties of constructing and protecting all

these values to the society. As the staff of the leaders of the future youth is the one to fix the corrupt system of their country and put the institutes in order.

Kaynakça

- Anık, C. (2005). Epistemolojik Düzlemde Yarınki Siyaset. Ankara, Turkey: Nobel Yayın Dağıtım.
- Anık, C. (2009). Bilginin Toplumsal İşlevlerine İlişkin Yaklaşımları Tasnif Denemesi, İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı: 28, ss.1-28.
- Anık, C. (2010). Toplumsal Zihniyet Aracılığı ile Sosyal Kontrol. Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi, cilt.2, ss.1-18,
- Anık, C. (2014). İletişim Sosyolojisi Kuramsal Temeller. İstanbul, Turkey: Derin Yayınları
- Anık, C. (2015). Meşruiyetin Sosyal Psikolojisi. İstanbul, Turkey: Der'in Yayınları
- Anık, C. (2018). Modern Düşüncenin Bunalımı ve Doğu. İstanbul, Turkey: İnsan Yayınları
- Aydın, M. (2017). Bilgi Sosyolojisi. İstanbul, Turkey: Açılım Kitap
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1991). The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge (No. 10). Penguin Uk.
- Burke, P. (2001). Bilginin Toplumsal Tarihi. (Çev. M. Tunçay). İstanbul, Turkey: Tarih Vakfı Yurt
- Canatan, K. (2013). İbn Haldun Perspektifinden Bilgi Sosyolojisi. İstanbul, Turkey: Açılım Kitap
- Durkheim, E. (1986). Sosyolojik Metodun Kuralları. (Çev. Enver Aytekin). İstanbul, Turkey: Sosyal Yayınları
- Hekman, S. (1999). Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik. İstanbul, Turkey: Paradigma Yayınları
- Küçükömer, İ. (2013). Sivil Toplum Yazıları. İstanbul, Turkey: Profil Yayıncılık
- Mannheim, K. (2016). İdeoloji ve Ütopya. Ankara, Turkey: Nika Yayınevi
- Mardin, Ş. (2015). İdeoloji. İstanbul, Turkey: İletişim Yayınları
- Meriç, C. (1970). İdeoloji. İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi, 2(21-22), ss. 119-142.
- Moles (2012), Belirsizin Bilimleri. (Çev. Nuri Bilgin). İstanbul, Turkey: Yapı Kredi Yayınları
- Özakpınar, Y. (2014). İnsan Düşüncesinin Boyutları. İstanbul, Turkey: Ötüken Neşriyat
- Searle, J.R. (2005). Toplumsal Gerçekliğin İnşası. (Çev. Muhittin Macit-Ferruh Özpilavcı) İstanbul, Turkey, Litera Yayıncılık
- Topçu, N. (2014). Sosyoloji. İstanbul, Turkey: Dergah Yayınları
- Uçak, N.Ö. (2010). Bilgi: Çok yüzlü bir kavram [Information: A multi-faceted concept]. Türk Kütüphaneciliği, 24(4), 705-722.
- Ülken, H.Z. (1983). Bilim Felsefesi. İstanbul Turkey: Ülken Yayınları